Universida de Vigo

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito penal de empresa				
Materia	Dereito penal de empresa			
Código	V08G080V01923			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a				
Profesorado	Valeije Álvarez, María Inmaculada			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	As leccións que componen o programa da materia constitúen unha exposición sistemática sobre os delitos e a responsabilidade xurídico-penal en que poden incorrer quenes realizan actividades que son consideradas ilícitas e que están relacionadas coa empresa e o ámbito laboral. O obxectivo a conseguir na impartición da materia Dereito Penal da Empresa consiste, fundamentalmente, en axudar a coñecer os conceptos teóricos básicos para que os estudantes poidan identificar, interpretar, razoar e resolver os diferentes supostos delituosos que se producen naquel ámbito. Dominar as nocións esenciais de Dereito penal da Empresa e as súas técnicas de interpretación e exposición oral e escrita resultan de especial utilidade para todos aqueles estudantes que orienten a súa actividade xurídica profesional á práctica forense ou ao asesoramento no ámbito empresarial e laboral			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
C3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
C8	Ser quen de argumentar xuridicamente
C9	Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
C11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
C12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
C14	Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos
C15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
D1	Capacidade de síntese e análise
D2	Capacidade de aprender
D3	Capacidade de xestión da información
D7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer e comprender as fontes normativas, que regulan o Dereito Penal de empresa e do procedemento da súa procura e aplicación e distinguir as diferentes figuras delictuosas e diferencialas das infraccións administrativas	A2 A3 A4	C3 C11 C12	
Reforzar os coñecementos básicos da teoría xeral do delito e das consecuencias xurídico penais propias dos delitos socioeconómicos	A2 A3 A4	C3 C11 C12	D1 D2

Aquirir coñecementos básicos sobre aspectos xurídico-privados e xuridico públlicos para interpretar os conceptos normativos aos que frecuentemnte remiten os tipos penais que compoñen o chamado Dereito Penal de Empresa e permiten ao estudante unha visión interdisciplinar da materia.	A3	C3 C9 C12	D1 D2
Capacidade de manexar fontes xurídicas, xurisprudenciais e doutrinais propias do Dereito Penal de empresa	A3 A4	C12	D1
Capacidade de identificar e comprender problemas xurídicos no eido do Dereito penal de empresa a partir dun caso que reflexe unha situación real da vida profesional e abordar a súa solución de modo interdisciplinario	A2 A3 A4	C3 C8 C12 C14 C15	D1 D2 D3 D7
Saber resolver casos ou enfrentarse situacións complexas respetando a legalidade e sendo capaz de emitir informes ou asesoramentos con calidade e de foma obxetiva e independiente	A2 A3	C9 C11 C12 C14	D1 D3 D7

Contidos

Tema	
LECCION I. Dereito Penal de empresa: Concepto e contido.	I.Introdución ao Dereito Penal de Empresa: concepto e contido. II. Dereito penal de empresa e Dereito administrativo sancionador. III O sistema de sancións. IV: O comiso das ganancias: clases
LECCION II. Autoría e participación	I.Introducción: os delitos socioeconómicos como delitos empresariais. II. Responsabilidade dos órganos da empresa en materia de delitos comúns. Formulación da cuestión: A solución da participación e a autoría activa. A autoría por omisión (art. 11 CP). A autoría mediata (art. 28 CP). III. Responsabilidade dos órganos da empresa nos delitos especiais propios: as actuacións en nome doutro (art. 31 CP)
LECCION III. A Responsabilidade penal das persoas xurídicas (art. 31 bis).	I.A responsabilidade penal das persoas xurídicas: Consideracións previas. Criterios de atribución do art. 31 bis CP. Atenuantes da responsabilidade penal. As penas aplicables ás persoas xurídicas (art. 33.7 CP) e reglas penoloxicas de determinación (art. 66 bis CP). Extinción da responsabilidade penal (art. 130. 2 CP). Delitos imputables ás persoas xurídicas. II. A responsabilidade penal de entes colectivos sen personalidade xurídica: Criterios de imputación do art. 129 CP. As consecuencias accesorias aplicables aos entes colectivos. Delitos imputables aos entes colectivos. III. Especial referencia aos Programas de Cumprimento empresarial e ao Oficial de Cumprimento
LECCION IV. Delitos societarios e o delito de adminsitración desleal de patrimonio alleo	I. Cuestións xerais: Suxeto activo: administrador de feito o de dereito. Concepto penal de sociedade (art. 297). A condición de perseguibilidade (art. 296). II. Falseamento de documentos sociais. Imposición de acordos abusivos ou lesivos. Obstaculización ao exercicio dos dereitos dos socios. Obstaculización a tarefas de inspección ou supervisión administrativa. III. O delito de administración desleal de patrimonio alleo.
LECCION V. Delitos contra a Facenda Pública	I. Delito de defraudación tributaria. II. Delitos contra a Seguridade Social. III.Delito de fraude de subvencións. IV.Delitos de fraudes comunitarias. V. Delito contable tributario.
LECCION VI. Branqueo de capitais	i. Condutas delituosas de blanqueo de capitais no Codigo penal español. iII. Cuestións concursais. III. O comiso: con particular referencia á súa incidencia no delito do blanqueo de capitais. IV. O principio de Xustiza Universal.
LECCION VII. Delitos relativos á propiedade intelectual e Delitos contra a propiedade industrial	I. Delitos relativos á propiedade intelectual. Responsabilidade civil y consecuencias xuridícas. II.Delitos contra a propiedade industrial: delitos referentes a invencións e creacións industriais. Delitos referentes a signos distintivos. Delito referente a obtencións vexetais. Delito de utilización indebida de denominacións de orixe ou de indicacións xeográficas.
LECCION VIII. Delitos relativos ao mercado e os consumidores	I: Descubrimento e revelación de segredos de empresa. Detracción do mercado de materias primas ou produtos de primeira necesidade. Publicidade falsa. Facturación ilícita. Delito de estafa de investimentos de capital e estafa de crédito. Maquinacións para alterar o prezo das cousas resultante da libre competencia. Abuso de información privilexiada no mercado de valores o instrumentos negociados. Alteración de prezos en concursos e poxas públicas.
LECCION IX.O delito de corrupción nos negocios	I. Contexto e antecentes do delito de corrupción entre particulares. II. Delito de corrupción entre particulares. III. Delito específico de corrupción no deporte. IV. Delito de corrupción en actividades trasnacionais . V. Disposicións comúns. VI. Perseguibilidad.

LECCION X: Delitos contra os dereitos dos traballadores	I. Imposición ou mantemento de condicións ilegais de traballo. Tráfico ilegal de man de obra e contratación ilegal de estranxeiros. Determinación ou favorecimiento da emigración mediante engano. Discriminación laboral. Impedimento ou limitación da liberdade sindical e o dereito de folga. Coaccións á folga. Delitos a seguridade e hixiene no traballo.
LECCION XI: Delitos de contrabando	I. LO 12/1995, de 12 de diciembre de represión de contrabando, modificada por la LO 6/2011 de 30 de junio. II. Tipos legales. Contrabando de bens por valor igual ou superior a 150.000 euros. Contrabando de bens por valor igual o superior a 50.000 euros. Tipos especificos III. Outras Disposicións
LECCION XII: Protección penal do crédito : Frustración da execución e Insolvencias punibles.	I. Consideracións xerais: concepto de insolvencia. II. Frustración da execución; II. Formas especiais da frustración da execución: Delito de ocultación de bens nun procedemento executivo xudicial ou administrativo; Delito de uso non consentido de bens en depósito embargados pola Autoridade; IV. Insolvencias punibles: Das actuacións indebidas do deudor ou do delito de bancarrota. V. A Inolvencia punible imprudente. VI Delito de favorecimiento de acreedores; VII.Presentación de datos contables falsos para obter indebidamente a declaración de concurso
LECCION XIII. Delitos contra os recursos naturais e o medio ambiente.	I. Delito ecolóxico. II. Delito de establecemento de depósitos ou vertederos. III. Explotación de instalacións perigosas. IV. Delitos relacionados coa xestión de residuos. V Prevaricación ambiental. VI. O dano ambiental.
(*)Lección XIII: Los delitos contra el medioambiente	(*)I. Delito ecológico. II. Delito de establecimiento de depósitos o vertederos. III. Explotación de instalaciones peligrosas. IV. Delitos relacionados con la gestión de residuos. V Prevaricación ambiental.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	112	112
Sesión maxistral	36	0	36
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Metodoloxía onde o/a estudante enfróntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto polo estudante a título individual. O caso práctico consiste nun problema concreto, que lle describe unha situación real dá vida profesional referente ao campo particular do Dereito Penal de empresa. O/a estudante debe ser capaz de analizar os feitos, debe obrigatoriamente aplicar ás normas penais e procesuales, a normativa extrapenal e así mesmo a xuriprudencia e doutrina relacionada ca situación do caso planteaxado. Debe chegar a unha decisión xuridica razoada, extraendo súas propias conclusións. A solución deberá ser presentada por escrito e mediante a metodoloxia que se sinalará ao comenzó do curso. Ao longo do curso exisiraxe a realización de cuestionarios (tests) por cada lección da guia docente e a realización de alomenos 7 casos prácticos relacionados con bloques temáticos dás leccións que describe o programa dá materia.

Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir información e coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Tendo en conta que o programa vén dividido en 13 leccións, a metodoloxía docente discorrerá do seguinte modo: a cada lección corresponderalle unha hora e tres cuartos na que mediante o sistema de lección maxistral- o docente introducirá ao estudante nos aspectos básicos de cada tema. Como soporte ás explicacións, o docente proporcionará materiais docentes (presentación power-point, sentenzas, extractos de obras doctrinales...) e, eventualmente, un esquema-guía cos puntos crave do desenvolvemento da súa explicación. Todos os materiais docentes (presentación, xurisprudencia, lecturas recomendadas) estarán a disposición do estudante na plataforma docente Faitic. En todo caso, a explicación do docente deberá ser complementada polo estudante tanto cos materiais que lle foron proporcionados ao efecto como pola consulta dalgún dos manuais que aparecen na bibliografía recomendada. Exixe presencialidade para computar na avaliación continua

Atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	a) Resolver e Entregar por escrito os Casos prácticos relacionados cos contidos da guia docente. Entrega dentro de plazo e dacordo a metodoloxía que se indique a comezo do curso (Mínimo 5 casos prácticos para evaluación continua):Equivale a 10% da evaluación continua B) Realización de cuestionarios sobre Leccións do programa (Mínimo 5 cuestionarios para evaluación continua):A nota media alcanzada no conxunto dos cuestionarios equivale a 20 % da evaluación continua)	30	A2 A3 A4	C3 C8 C9 C11 C12 C14 C15	D1 D2 D3 D7
Sesión maxistral	Valorarse a asistencia asi como a participación activa que demostre o interese e seguimento dos contidos da materia. Será tida en conta na evaluación continua cando o estudantado asista polo menos ao 80% das sesións presenciais tanto practicas como maxistrais.	10	A2 A3 A4	C8 C9 C15	D1 D2 D3
Probas de resposta curta	O Modelo de examen final consta de duas partes: Primeira parte: Exame tipo test sobre ás leccións do programa (40 preguntas) con penalización. A duración do exame é dunha hora. En dita parte do exame non é posible dispoñer de ningún material nin do Código penal	30	A3	C3 C11 C14	D1 D2 D3 D7
Probas de resposta curta	O Modelo de examen final consta de duas partes: Segunda Parte : Un suposto de feito con 10 preguntas de resposta curta. Permitese a consulta do Código penal en versión texto (non formato dixital)	30	A3	C3 C8 C9 C11 C12 C14 C15	D1 D2 D3 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. A cualificación final da materia de Dereito Penal de Empresa determínase a partir da suma das cualificacións obtidas en primeiro termo na avaliación continuada desenvolvida por cada estudante e doutra banda a través da realización dunha proba final escrita teórica.

4. O examen final de contido teórico (modalidade escrita) terá unha cualificación numérica entre 0 e 10, terase que aprobar necesariamente para poder superar a materia, con independencia do valor ponderado que teña na cualificación final da materia (nota media).

B) Segunda convocatoria:
1. Os estudantes que realicen a avaliación continuada (presencialidade e resolución de casos prácticos) poderán presentarse ao exame teórico final en caso de suspender na primeira convocatoria. Se conservará a cualificación da avaliación continuada das actividades realizadas ao longo do curso sempre que realicen o 80% das actividades e a cualificación media do conxunto sexa de acordo á cualificación numérica entre 0 e 10, superior a 5.

C) Convocatoria Fin de Carreira:

D) **DATAS DE EXAME CURSO 2014/15 (Aprobadas na Xunta de Facultade do 4 de xuño de 2015)**

CONVOCATORIA DE FIN DE CARREIRA

DEREITO PENAL DA EMPRESA	14 outubro	15:00

CONVOCATORIA DO 1º PERÍODO

CONVOCATORIA DE XULLO

DEREITO PENAL DA EMPRESA	13 xullo	10:00

Bibliografía. Fontes de información

Martínez-Bujan Pérez, C., **Derecho penal Económico y de la Empresa. Parte Especial**, Ultima Edición,

Martínez-Bujan Pérez, Carlos, **Derecho penal económico y de la empresa. Parte General**, 3ª ed.,

Codigo Penal, Ultima Edición (2015),

Memento Práctico-penal Económico y de la empresa,

Quintero Olivares, G (director), Fermín Morales Prats (coord.), **Comentarios al Código penal español. Tomo I y II**, 6ª,

Conde-Pumpido Ferreiro, C (director y autor) P. Díaz Martínez (coordinadora):, **Código penal comentado: con concordancias y jurisprudencia: actualizado a la LO 5-2010 de 23 de junio de 2010**,

1. Recursos en la Plataforma docente FAITIC: En cada una de las lecciones el estudiante podrá encontrar abundante material docente: presentaciones power point expuestas en las clases presenciales, esquemas en relación la cada delito, jurisprudencia seleccionada polo su interés o actualidad en relación la cada delito. En el material de lecturas recomendadas podrá encontrar artículos doctrinais, documentos, o noticias recogidas de la prensa o revistas especializadas

2.Bibliografía Complementaria:

Manuales de Parte General:

Orts Berenguer/González Cussac: Compendio de Derecho Penal. Parte General (3ª ed). Ed. Tirant Lo Blanch. Valencia 2011 (consultar ultima edicion por motivo de reforma del CP por LO1/2015 de 30 de marzo)

Códigos Penales Comentados: La diferencia de los manuales antes citados, los comentarios realizan el estudio del Derecho Penal artículo por artículo del Código. La su consulta e importante para ampliar y profundizar en el estudio de los diferentes delitos.

Recomendacións

Outros comentarios

Dada a configuración aberta do Plan de Estudos, non é necesario ningún requisito específico para cursar esta asignatura. Non se esixe ter aprobadas as asignaturas de Dereito Penal I e II, aínda que son necesarias e imprescindibles coñecementos previos de ambas materias que permitan un adecuado seguimiento da asignatura e posibiliten o aprovechamiento final da mesma.
Igualemente, recoméndase asistir ás clases teóricas e prácticas cun exemplar do Código Penal actualizado ao mes de setembro do curso académico de que se trate.